

УДК 502.211(477.81-751.2)

Мельничук Михайло Михайлович,
кандидат географічних наук, доцент

Безсмертнюк Тарас Петрович,
кандидат географічних наук,

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: melniichuk.mm@gmail.com

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: beztaras@gmail.com

РЕКРЕАЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПАРКІВ-ПАМ'ЯТОК САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета. Метою статті є аналіз рекреаційної привабливості парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Рівненської області.

Методика. Під час написання були використані такі методи дослідження: аналіз, синтез, дедукція, індукція, описовий, порівняльний, статистичний, системний.

Результати. Визначено місце парків-пам'яток садово-паркового мистецтва в структурі природно-антропогенних рекреаційно-туристських ресурсів Рівненської області. Охарактеризовано наявний рекреаційний потенціал парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення Рівненщини. Окреслено перспективи рекреаційного використання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Рівненської області.

Наукова новизна. Розкрито рекреаційне значення категорії природно-заповідного фонду парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва. Досліджено особливості функціонування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва як привабливих об'єктів рекреаційно-туристської діяльності.

Практична значимість. Окреслено практичні рекомендації збалансованого рекреаційного використання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Рівненської області.

Ключові слова: парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва, рекреація, туризм, природно-заповідний фонд, Рівненська область.

УДК 502.211(477.81-751.2)

Мельничук Михаил Михайлович,
кандидат географических наук, доцент

Безсмертнюк Тарас Петрович,
кандидат географических наук

Восточноевропейский национальный
университет имени Леси Украинки, г. Луцк,
Украина, e-mail: melniichuk.mm@gmail.com

Восточноевропейский национальный
университет имени Леси Украинки, г. Луцк,
Украина, e-mail: beztaras@gmail.com

РЕКРЕАЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ПАРКОВ-ПАМЯТНИКОВ САДОВО-ПАРКОВОГО ИСКУССТВА РОВЕНСКОЙ ОБЛАСТИ

Цель. Целью статьи является анализ рекреационной привлекательности парков-памятников садово-паркового искусства Ровенской области.

Методика. При написании были использованы следующие методы исследования: анализ, синтез, дедукция, индукция, описательный, сравнительный, статистический, системный.

Результаты. Определено место парков-памятников садово-паркового искусства в структуре природно-антропогенных рекреационно-туристских ресурсов Ровенской области. Охарактеризованы имеющийся рекреационный потенциал парков-памятников

садово-паркового искусства общегосударственного значения Ровенщины. Определены перспективы рекреационного использования парков-памятников садово-паркового искусства Ровенской области.

Научная новизна. Раскрыто рекреационное значение категории природно-заповедного фонда парк-памятник садово-паркового искусства. Исследованы особенности функционирования парков-памятников садово-паркового искусства как привлекательных объектов рекреационно-туристской деятельности.

Практическая значимость. Определены практические рекомендации сбалансированного рекреационного использования парков-памятников садово-паркового искусства Ровенской области.

Ключевые слова: парк-памятник садово-паркового искусства, рекреация, туризм, природно-заповедный фонд, Ровенская область.

UDC 502.211(477.81-751.2)

Melniichuk Mykhaylo Mykhaylovich,
PhD of Geographical Sciences, Associate
Professor

Lesya Ukrainka Eastern European National
University, Lutsk, Ukraine, e-mail:
melniichuk.mm@gmail.com

Bezsmertniuk Taras Petrovich,
PhD of Geographical Sciences

Lesya Ukrainka Eastern European National
University, Lutsk, Ukraine, e-mail:
beztaras@gmail.com

RECREATIONAL ATTRACTIVENESS OF LANDSCAPE ARCHITECTURE LANDMARKS OF RIVNE REGION

Purpose. The purpose of the article is to analyze recreational attractiveness of landscape architecture landmarks of Rivne region.

Methods. During the research the following methods as analysis, synthesis, deduction, induction, descriptive, comparative, statistical, systems were used.

Results. The place of landscape architecture landmarks in the structure of natural-anthropogenic recreational and tourist resources of Rivne region is determined. Present recreational potential of landscape architecture landmarks of national value of Rivne region is described. The prospects of the recreational use of landscape architecture landmarks of Rivne region are outlined.

Scientific novelty. The recreational value of category of the nature reserve fund landscape architecture landmark is exposed. The features of functioning of landscape architecture landmarks as attractive objects of recreation and tourist activities are investigated.

The practical significance. Practical recommendations of balanced recreational use of landscape architecture landmarks of the Rivne region are outlined.

Keywords: landscape architecture landmark, recreation, tourism, nature reserve fund, Rivne region.

Постановка проблеми. Рівненська область є одним з найбільш унікальних регіонів України. Рівненщина – глибоко історична земля, що повниться численними пам'ятками природи, архітектури, культури та унікальними об'єктами, аналогів яким нема в Україні, а подекуди навіть і в світі. Особливим багатством області є унікальне природне середовище. Рівненщина має найбільший показник залісненості в Україні та один з найбільших рівнів заповідності території. Особливості природного середовища створюють сприятливі умови для розвитку активного та екологічного туризму, що є одними з останніх туристичних трендів світу.

Особливе місце належить досить унікальним природно-заповідним територіям та об'єктам різного категоріального рівня та статусу, які становлять основу природно-антропогенних туристсько-рекреаційних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням рекреаційного природокористування у межах парків-пам'яток садово-паркового мистецтва займалися Кілінська К.Й., Овсяннікова Н.В, Родічкін І.Д., Родічкіна О.І., Смаль І.В., Термена Б.К. Аналізу рекреаційної складової діяльності парків-пам'яток садово-паркового мистецтва в регіонах присвячені публікації Аріон О.В., Виноградової О.І., Беляєвої С.С., Кілінської К.Й., Кравцової І. В. [1; 2; 4; 7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Важливе місце серед категорій природно-заповідного фонду у структурі рекреаційного природокористування належить паркам-пам'яткам садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, які згідно чинного законодавства [10], подібно національним природним та регіональним ландшафтним паркам, є природоохоронними рекреаційними установами. Проте значенню та ролі парків-пам'яток садово-паркового мистецтва в розвитку рекреаційної діяльності приділяється значно менше уваги, в тому числі й на регіональному рівні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз рекреаційної привабливості парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Рівненської області. Для досягнення цілей мети були поставлені наступні завдання: розкрити особливості функціонування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва як привабливих об'єктів рекреаційної діяльності; дослідити парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва як складову частину природно-антропогенних рекреаційно-туристських ресурсів Рівненської області; окреслити перспективи рекреаційного використання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Рівненщини.

Виклад основного матеріалу. Людина протягом історії свого існування та розвитку суспільства на різних його етапах спрямовувала свою діяльність не тільки на виконання господарської функції, але й на покращення свого довкілля, враховуючи естетичні, духовні та інші цінності буття. Прагнення до прекрасного, до мистецьких цінностей сприяло створенню такого доволі складного синтетичного виду мистецтва, як садово-паркове мистецтво. Як вид архітектурно-художньої творчості, що поєднує в собі важливі елементи природи, архітектури, художнього мистецтва та їх композиційне цілісне утворення, садово-паркове мистецтво та його витвори, наприклад, парки-пам'ятки, у певні часи й до тепер залучають до себе не тільки мешканців прилеглих до них територій, але й туристів, екскурсантів, науковців. Доцільно звернути увагу, що парки та сади здавна мали не тільки утилітарне, але й естетичне значення. З розвитком сполучення, покращення транспортних послуг і зв'язку значно підвищилася роль туризму для розвитку соціально-економічних відносин між різними адміністративно-територіальними організаціями та країнами

світу. Тому сьогодні парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, окрім значення природно-заповідної території, на рівні з іншими природно-заповідними територіями та об'єктами мають велике значення для розвитку збалансованої рекреаційної та туристичної діяльності [8].

Парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва оголошуються найбільш визначні та цінні зразки паркового будівництва з метою їх охорони і використання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних та оздоровчих цілях. Оголошення парків-пам'яток садово-паркового мистецтва провадиться з вилученням у встановленому порядку або без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів. На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва можуть проводитися наукові дослідження, забороняється будь-яка діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує їх збереженню [10]. На території заповідних парків забезпечуються естетичні, природоохоронні та рекреаційні функції.

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва відіграють помітну роль в суспільному і культурному житті регіону та країни в цілому. Вони мають значну естетичну, історичну, ландшафтно-архітектурну та ботаніко-дендрологічну, культурну цінність і підлягають державній охороні. Разом з тим, садово-паркові ландшафти є втіленням минулих років та навіть століть, які і до сьогодні зберігають пам'ять про своїх власників [1]. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва – це не лише витвори мистецтва, а й своєрідна ілюстрація відповідних філософських поглядів, ставлення людини до природи. Завдяки своїм особливостям, що визначаються історичними, політичними, соціально-економічними, природними, естетичними, культурними, релігійними та іншими аспектами й засобами впливу, можуть домінувати певні характерні ознаки у кожного різновиду садово-паркового мистецтва [2].

Відповідно до законодавства, в межах парків-пам'яток садово-паркового мистецтва забезпечуються проведення екскурсій та масовий відпочинок населення [10]. Дозвілля у парках-пам'ятках садово-паркового мистецтва виконує низку функцій: рекреативну, екологічну, культурно-просвітницьку, комунікативну, виховну. Термін «паркове дозвілля» означає сукупність занять, до яких звертається особистість у вільний час задля відпочинку, розваг, розвитку свого інтелекту та соціальної самореалізації в межах природного середовища (парку). Функції дозвілля в умовах парків-пам'яток садово-паркового мистецтва можна поділити на 2 основні напрями: рекреативну та духовну діяльність. Остання пов'язана з духовним розвитком людини, її здібностей, а також з освоєнням загальнолюдських цінностей, що акумулює в собі паркова культура, і найважливіше – в створенні духовних цінностей особистістю [5].

Паркова дозвіллева сфера становить значний сегмент культурно-дозвіллевої сфери, що має свою специфіку: надає можливість людині спілкуватися з природою, відчувати благодійний вплив паркового

середовища, вільно обирати види занять і змінювати їх (переключатися з активних форм до пасивних, варіювати їх), спілкуватися з індивідами і групами людей. Модернізація рекреаційного природокористування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва можлива лише за умов переходу до нової якості, при реалізації комплексної соціально-культурної програми, спрямованої на вирішення організаційних, культурологічних, фінансових, технологічних, правових та інших завдань та спрямована на їхнє збереження й розвиток, посилення рекреаційного потенціалу парків-пам'яток садово-паркового мистецтва [4].

Розглянемо забезпечення Рівненської області парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва як складової частини природно-антропогенних рекреаційно-туристських ресурсів. За даними Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Рівненській області на території регіону дослідження налічується 14 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (див. табл. 1) загальною площею 172,5962 га, серед яких дванадцять мають місцеве значення, два – загальнодержавне.

Таблиця 1

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва Рівненської області (станом на 01.08.2017 р.) [3]

№ п/п	Назва парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва	Площа, га	Адміністративне розташування
1.	“Гощанський парк”	7,0	Гощанський р-н, смт Гоща
2.	“Рівненський парк культури і відпочинку ім. Т. Г. Шевченка”	32,0	м. Рівне
3.	“Зіренський парк”	17,2	Березнівський р-н, с. Зірне
4.	“Парк “Антонівка”	9,7	Володимирецький р-н, с. Антонівка
5.	“Городецький парк”	8,0	Рівненський р-н, с. Городок
6.	“Клеванський парк”	7,0	Рівненський р-н, смт Клевань
7.	“Новоставський дендропарк”	1,5	Рівненський р-н, с. Новостав
8.	“Олександрійський парк”	5,0	Рівненський р-н, с. Олександрія
9.	“Тучинський парк”	10,0	Гощанський р-н, с. Тучин
10.	“Мізоцький кряж”	15,0	Здолбунівський р-н, смт Мізоч
11.	“Великомежирицький парк”	7,0	Корецький р-н, с. Великі Межириці
12.	“Острожицький парк”	16,0	Млинівський р-н, с. Острожець
13.	“Млинівський парк”	25,0	Млинівський р-н, смт Млинів
14.	“Дендропарк “Червона калина”	12,1962	Рівненський р-н, с. Жобрин

Аналізуючи розташування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва в адміністративних районах Рівненської області, зазначимо, що найбільша їх кількість створена на території Рівненського району і сукупно вони складають 43% усіх парків-пам'яток садово-паркового мистецтва регіону дослідження. Середній показник площі парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Рівненської області складає 12 га. За кількістю переважають парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, розміщені у

селах, зате більші площі займають міські парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Для селищних та сільських парків-пам'яток садово-паркового мистецтва характерне органічне включення паркових композицій у навколишнє природне середовище. Міські парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва в основному тяжіють до центра населеного пункту та до житлових районів, доступні у транспортному відношенні. Для них характерне збереження паркових композицій міста.

Більшість розташованих на території області парків-пам'яток садово-паркового мистецтва мають місцеве значення і створені лише з метою охорони особливо цінних та рідкісних видів рослинних угруповань та зразків паркової архітектури. Як наслідок, туристсько-рекреаційна діяльність на їх основі не набула організованого характеру. У таких парках здійснюється переважно стихійний відпочинок населення (піші прогулянки, катання на велосипедах, розведення багать), який не контролюється з боку місцевих органів влади.

Дещо інша ситуація складається у межах парків-пам'яток садово-паркового мистецтва області загальнодержавного значення. Так, Гощанський парк, займаючи порівняно невелику територію (сім гектарів) в центрі смт Гоща, є унікальною живою колекцією екзотичних порід, дбайливо збережених до наших днів (парк закладено у XVIII ст.). Створення архітектурного та паркового комплексу в Гощі пов'язане з іменем М. Валецького. Парк славиться великою кількістю рідкісних порід дерев, які було завезено з різних країн Південної півкулі. Гощанський парк є чудовим взірцем садово-паркової архітектури. Більша частина насаджень у парку витримана в ландшафтному стилі, дуже мало алей і доріжок, галявини чергуються з групами дерев. Рідкісні поодинокі насадження розміщені скраю певної групи, чим підкреслюється їхня особливість і цінність. Найбільшою пам'яткою є дерево гінґо, яке росло на території України в дольодовиковий період, а зараз його можна зустріти тільки в південному Китаї. Також у парку можна милуватися такими рідкісними екземплярами, як болотний дуб, червонолистий клен Шведлера, самшит вічнозелений, сосна Веймутова, софора японська. Усього в парку налічується 58 видів садово-декоративних форм, з них 43 – дерев, 15 – кущів. Парк є улюбленим місцем відпочинку не тільки жителів Гощі, але й гостей. Тут часто можна зустріти вчених-ботаніків, що вивчають рідкісні породи дерев, садоводів, які приїждять сюди, щоб побачити чудові зразки садово-паркової архітектури. На території парку є братська могила воїнів, які загинули в часи Другої світової війни. Біля входу в парк встановлено пам'ятник Т. Шевченку. Парк перебуває у віданні Гощанської селищної ради.

Рівненський парк культури та відпочинку імені Тараса Шевченка площею 22,7739 га умовно поділений на 5 зон: тихого відпочинку, активного відпочинку, видовищних споруд, спортивний та дитячий сектор. Розташований він у центрі міста Рівне, є одним із найстаріших парків України, заснований у XVIII ст. На території підприємства розташовано

такі об'єкти: адмінприміщення, стоянка під місця для автотранспорту, тенісні корти, відкритий дитячий майданчик, атракціони великих та малих форм, кафе, каскад фонтанів, куточок Т. Г. Шевченка, пам'ятник Олеку Дундичу, пам'ятник загиблим бійцям Червоної Армії у роки Великої Вітчизняної війни [9]. Рівненський парк перебуває у віданні Державного комунального підприємства міського об'єднання парків культури та відпочинку. Парк ім. Т.Г. Шевченка – найкращий рекреаційний простір міста. У парку витримані всі норми озеленення. Зімкнуті лісового типу насадження створюють приємний декоративний ефект, забезпечуючи відвідувачам сприятливі умови для відпочинку. Вільно розміщені посадки дерев і кущів чергуються з ділянками штучних водних поверхонь і відкритих просторів. Відмічається найбільша кількість рекреантів у порівнянні з іншими парками, особливо у святкові дні, у зв'язку з чим збільшується антропогенне навантаження на природні компоненти парку, що призводить до розвитку деградаційних процесів на деяких ділянках парку.

Сприятливі природні умови зумовили формування на території Рівненської області розгалуженої системи неперевершених зразків садово-паркового мистецтва. На думку науковців, працівників туристичної сфери, інших суб'єктів господарювання в індустрії гостинності садово-паркові ландшафти слід розглядати як важливі об'єкти рекреаційно-туристичної діяльності населення. Географічне положення Рівненської області дозволяє залучати до відвідування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва регіону не лише українських, але й іноземних рекреантів. Зазвичай рекреація у парках-пам'ятках садово-паркового мистецтва проводиться у вигляді пасивного відпочинку у навколишньому природному середовищі. Вивчення найбільших парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Рівненської області дозволяє стверджувати, що перспективними з точки зору організації в їх межах рекреації є наступні види туризму: пізнавальний, пішохідний, екологічний, зелений, орнітологічний. Ресурси для поширення таких видів туризму вже надані природою, залишається тільки втілити їх популяризацію у життя.

Території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва можна використовувати для проведення екоосвітніх заходів, організації тематичних екомаршрутів. Важливим кроком для розвитку рекреаційної привабливості парків-пам'яток садово-паркового мистецтва області є проведення в їх межах екскурсій, створення музейної експозиції. Велику роль відіграє екологічне та естетичне виховання, пов'язане не тільки з формуванням бережливого ставлення до навколишнього середовища, але і з розумінням історико-культурної та естетичної суті об'єктів садово-паркового мистецтва. В межах парків-пам'яток садово-паркового мистецтва області можуть бути проведені різні масові заходи (фестивалі, ярмарки, свята тощо). Також парки можна використовувати як об'єкти показу на маршрутах екскурсійних програм туристичних фірм.

Наявність пам'яток садово-паркового мистецтва зумовлює розвиток садово-паркового (садового, паркового, квіткового) туризму, специфіка якого полягає в тому, що, з одного боку, він тільки починає розповсюджуватися у світі, а з іншого, садово-паркове мистецтво має давню історію. Його виникнення сягає у глиб віків і є ознакою цивілізації, окультурення природного середовища. Садово-паркове мистецтво належить до синтетичних видів мистецтв і є одним із найбільш складних і трудомістких [6]. Спеціальні пропозиції, пов'язані з відвідуванням мальовничих садів та парків населених пунктів, а також фестивалів квітів, набувають дедалі більшого попиту.

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва Рівненської області володіють цінними рекреаційними ресурсами, що сприяють розвитку в їх межах рекреаційної діяльності. Всебічний розвиток парків-пам'яток садово-паркового мистецтва регіону дослідження забезпечить ефективне рекреаційне природокористування. Шлях до удосконалення діяльності парків полягає в формуванні та реалізації програм функціонування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва на різних рівнях державного управління (державна, регіональна, обласна програми розвитку, інструкції та розпорядження, програми розвитку населених пунктів та програми розвитку парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, що враховуватимуть стратегічні програми розвитку вищих рівнів та специфічні характеристики конкретного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва). Проте на шляху туристсько-рекреаційного використання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва області виникає ряд проблемних питань: проведення інвентаризації природних ресурсів парків, благоустрій територій, забезпечення доступу до парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, нерівномірне навантаження на парки, забруднення територій парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, низький рівень інформованості населення, недостатній рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення природоохоронних установ.

З метою збалансованого рекреаційного використання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва Рівненщини вважаємо за необхідне забезпечити: розвиток інфраструктури, будівництво об'єктів відпочинку та дозвілля; організація та проведення виставок, презентацій, розважальних та культурно-масових заходів; збільшення кількості відвідувачів парку, що буде сприяти поповненню місцевого бюджету; підвищення якості життя місцевого населення через надання більш якісних послуг в галузі оздоровлення та відпочинку; організація різнопланового, комфортного та безпечного колективного, екскурсійного та сімейного відпочинку.

Висновки. Об'єкти природно-заповідного фонду, в тому числі й парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, відіграють важливу роль у розвитку туристсько-рекреаційної діяльності. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва є невід'ємною складовою культурної та історичної спадщини, важливою для духовного збагачення народу. Потенціал для розвитку туризму в межах парків-пам'яток садово-паркового мистецтва

Рівненської області є значним, а реалізація можливостей їх туристсько-рекреаційного використання сприятиме загальному соціально-економічному розвитку регіону. Актуальним завданням є пристосування парків-пам'яток садово-паркового мистецтва для сучасного туристсько-рекреаційного використання зі збереженням їхньої образної характеристики і планувальної основи.

Питання рекреаційної привабливості парків-пам'яток садово-паркового мистецтва необхідно розглядати з урахування історичних, політико-економічних і суспільних аспектів середовища їх функціонування, як в реальному часі, так і на тривалу перспективу, на підставі стратегічних планів розвитку країни, регіону, туристичної галузі. Дослідження рекреаційної привабливості парків-пам'яток садово-паркового мистецтва сприятиме пошуку реальних шляхів популяризації природно-заповідних територій та об'єктів і залученню інвестицій у розвиток рекреаційної діяльності з урахуванням вимог збалансованого природокористування та рекреаційних потреб населення.

Список використаних джерел:

1. Аріон О. В., Виноградова О. І. Роль парків-пам'яток садово-паркового мистецтва у розвитку регіонального туризму (на прикладі Чернігівської області) // Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів: Наук. зб. / Ред. кол.: Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – К.: Екотур-інфо, 2015 (3). – Вип. 14. – С. 3–12.
2. Беляєва С. С. Туристична привабливість парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (на прикладі Черкаської області) / С. С. Беляєва // Збірник наукових праць ЧДТУ. Сер. економіка. – 2014. – Вип. 38. Ч. 1. Том 2. – С. 100–110.
3. Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Рівненській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecoivne.gov.ua>
4. Кілінська К. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва Чернівецької області – об'єкти рекреаційного природокористування / К. Кілінська, Т. Скутар, Л. Лопушняк, Д. Паламар // Географія та туризм. – К.: Альтер-Прес. – 2013. – Випуск 25. – С. 138–151.
5. Ключко Ю. М. Культурно-дозвілєва сфера України: динаміка змін та перетворень. Монографія / Ключко Ю. М., Ковтун В. Д., Троєльнікова Л. О., Цимбалюк Н. М.; Під наук. ред. Цимбалюк Н. М. – К., 2004. – 180 с.
6. Кляп М. М. Сучасні різновиди туризму: Навч. посібник / М. М. Кляп, Ф. Ф. Шандор. – К.: Знання, 2011. – 334 с.
7. Кравцова І. В. Садово-паркові ландшафти як об'єкти рекреації і туризму / І. В. Кравцова // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузука. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 9. – С. 124–128.
8. Кузнецов С. І. Паркознавство як біоекологічна основа паркобудівництва / С. І. Кузнецов, Ю. О. Клименко // Інтродукція рослин. – К.: Академперіодика, 2003. – № 1–2. – С. 131–141.
9. Парк культури та відпочинку імені Т. Г. Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://park.rv.ua>
10. Про природно-заповідний фонд України : за станом на 19.04.2018 / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>

Список использованных источников:

1. Арион А. В., Виноградова О. И. Роль парков-памятников садово-паркового искусства в развитии регионального туризма (на примере Черниговской области) // Конструктивная география и рациональное использование природных ресурсов: Наук.

- сб. / Ред. кол. : Я. Б. Олейник (отв. ред.) и др. – М. : Экотур-инфо, 2015 (3). – Вып. 14. – С. 3–12.
2. Беляева С. С. Туристическая привлекательность парков-памятников садово-паркового искусства (на примере Черкасской области) / С. С. Беляева // Сборник научных трудов ЧГТУ. Сер. экономика. – 2014. – Вып. 38. Ч. 1. Том 2. – С. 100–110.
 3. Государственное управление охраны окружающей природной среды в Ровенской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ecorivne.gov.ua>
 4. Килинская К. Парки-памятники садово-паркового искусства Черновецкой области – объекты рекреационного природопользования / К. Килинская, Т. Скутар, Л. Лопушняк, Д. Пономарь // География и туризм. – М. : Альтер-Пресс. – 2013. – Выпуск 25. – С. 138–151.
 5. Ключко Ю. М. Культурно-досуговая сфера Украины: динамика изменений и преобразований. Монография / Ключко Ю. М., Ковтун В. Д., Троельникова Л. А., Цимбалюк Н. М.; Под науч. ред. Цимбалюк Н. М. – М., 2004. – 180 с.
 6. Кляп Н. Н. Современные разновидности туризма: Учеб. пособие / Н. Н. Кляп, Ф. Ф. Шандор. – К. : Знание, 2011. – 334 с.
 7. Кравцова И. В. Садово-парковые ландшафты как объекты рекреации и туризма / В. Кравцова // Природа Западного Полесья и прилегающих территорий: сб. науч. пр. / Под. ред. Ф. В. Зюзук. – Луцк: Вол. нац. ун-т им. Леси Украинский, 2012. – № 9. – С. 124–128.
 8. Кузнецов С. И. Парковедение как биоэкологическая основа паркостроительства / С. И. Кузнецов, Ю. А. Клименко // Интродукция растений. – М. : Академперіодика, 2003. – № 1–2. – С. 131–141.
 9. Парк культуры и отдыха имени Т. Г. Шевченко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://park.rv.ua>
 10. О природно-заповедном фонде Украины: по состоянию на 19.04.2018 / Верховная Рада Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>

References:

1. Arion O. V., Vynohradova O. I. Rol parkiv-pamiatok sadovo-parkovoho mystetstva u rozvytku rehionalnoho turyzmu (na prykladi Chernihivskoi oblasti) // Konstruktyvna heohrafiia ta ratsionalne vykorystannia pryrodnykh resursiv: Nauk. zb. / Red. kol.: Ya. B. Oliinyk (vidp. red.) ta in. – K.: Ekotur-info, 2015 (3). – Vyp. 14. – S. 3–12.
2. Bieliaieva S. S. Turystychna pryvablyvist parkiv-pamiatok sadovo-parkovoho mystetstva (na prykladi Cherkaskoi oblasti) / S. S. Bieliaieva // Zbirnyk naukovykh prats ChDTU. Ser. ekonomika. – 2014. – Vyp. 38. Ch. 1. Tom 2. – S. 100–110.
3. Derzhavne upravlinnia okhorony navkolyshnoho pryrodnogo seredovyscha v Rivnenskkii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ecorivne.gov.ua>
4. Kilinska K. Parky-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva Chernivetskkoi oblasti – obiekty rekreatsiinoho pryrodokorystuvannia / K. Kilinska, T. Skutar, L. Lopushniak, D. Palamar // Neohrafiia ta turyzm. – K.: Alter-Pres. – 2013. – Vypusk 25. – S. 138–151.
5. Kliuchko Yu. M. Kulturno-dozvillieva sfera Ukrainy: dynamika zmin ta peretvoren. Monohrafiia / Kliuchko Yu. M., Kovtun V. D., Troielnikova L. O., Tsymbaliuk N. M.; Pid nauk. red. Tsymbaliuk N. M. – K., 2004. – 180 s.
6. Kliap M. M. Suchasni riznovydy turyzmu: Navch. posibnyk / M. M. Kliap, F. F. Shandor. – K.: Znannia, 2011. – 334 s.
7. Kravtsova I. V. Sadovo-parkovi landshafty yak obiekty rekreatsii i turyzmu / I. V. Kravtsova // Pryroda Zakhidnoho Polissia ta prylehlykh terytorii : zb. nauk. pr. / za zah. red. F. V. Zuzuka. – Lutsk : Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, 2012. – № 9. – С. 124–128.
8. Kuznetsov S. I. Parkoznavstvo yak bioekolohichna osnova parkobudivnytstva / S. I. Kuznetsov, Yu. O. Klymenko // Introduktsiia roslyn. – K.: Akademperіodyka, 2003. – № 1–2. – S. 131–141.

9. Park kultury ta vidpochynku imeni T. H. Shevchenka [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://park.rv.ua>
10. Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy : za stanom na 19.04.2018 / Verkhovna Rada Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>